

умовах, на розвиток певної сфери знань. Стосовно ж дослідження науково-педагогічної творчості Клавдії Михайлівни Турчинської, то, на нашу думку, сучасна історико- педагогічна наука має всі підстави розглядати її як представника передової когорти видатних вчених-дефектологів України.

Про масштабність фігури вченого судять за багатьма критеріями, але один із найвагоміших – наукова школа, яку він заснував. Українська дефектологія зараз гідно представлена цілою низкою імен, які визначають її сучасний світовий рівень і які у свій час були й колегами та учнями К. М. Турчинської: В. І. Бондар, Л. С. Вавіна, Н. Ф. Засенко, Г. М. Мерсіянова, В. М. Синьов, І. П. Колесник, М. Д. Ярмаченко та ще багато інших провідних фахівців корекційної педагогіки. Визначним є і те, що кафедру олігофренопедагогіки дефектологічного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова протягом багатьох років очолювала її донька Валентина Євгеніївна Турчинська, потім цю естафету майже 15 років продовжував її учень – професор Іван Пантелійович Колесник. Після відходу у кращі світи І.П.Колесника колектив кафедри психокорекційної педагогіки і реабілітології плідно працював п'ять років під керівництвом учениці Валентини Євгеніївни – доцента Галини Станіславівни Піонтківської. На сьогодні колектив кафедри очолює професор Сергій Юрійович Путров. Головною метою роботи колективу визначено збереження та примноження творчих ідей наших славних попередників, серед яких ім'я Клавдії Михайлівни Турчинської займає особливе місце.

Література

1. Турчинская К.М. Профориентация во вспомогательной школе. - К.: Рад. школа, 1976. 128 с.
2. Супрун М.О. Внесок К.М. Турчинської в розвиток теорії та історії вітчизняної корекційної педагогіки Внесок К.М. Турчинської в розвиток теорії та історії вітчизняної корекційної педагогіки. – К.: Наук. метод. центр вищої освіти. Проблеми освіти Наук. метод. зб. – 2002. – № 29. С. 116–126.
3. Супрун М.О. Педагогіка: підручник. – К.: Аксіома, 2018. – 400 с.
4. Супрун М.О. Мої науково-педагогічні стежки- вибрані публікації. Київ: Аксіома, 2023. 344 с. pdf - Опублікована версія [Download \(12MB\)](#)

Супрун М. О.,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної освіти
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

ШЕЛЕСТ ІВАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Із роздумів про долю сучасної сільської школи

Шелест Іван Олександрович - (09.10 1931 - 18.09 2001) - вчитель і багаторічний директор Держанівської середньої школи Носівського району Чернігівської області.

Далекий вже 1973 рік. На економічному факультеті Київського інституту народного господарства імені Д. С. Коротченка (нині Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана) проходить консультація для абітурієнтів із профільної дисципліни - математика. Розмірену роботу викладача порушив прихід ректора - Куценка Степана Петровича - доктора економічних наук, професора, знаного фахівця в сфері інформаційних технологій... Оглянувши допитливим поглядом аудиторію майбутніх колег, шановний професор звернувся до них із незвичним запитанням-пропозицією:

- Як ректор я маю право вже зараз заражувати до інституту того, хто вирішить ось це математичне завдання.

Підійшовши до дошки ректор написав умови математичної задачі... Аудиторію заповнила тривожно-інтригуюча тиша...

- То є бажачі? Знову дещо іронічно запитав він.

Після маленьких вагань, піднялась лише одна рука із понад ста пар абітурієнських рук.

- Дозвольте мені.

До дошки вийшла юна вчорашня школярка і миттєво вирішила ту надзвичайно складну задачу не одним, а трьома способами...

Шановний знаний вчений від здивування розгублено запитав:

- Ви, напевно, випускниця Київської спеціалізованої фізико-математичної школи?

- Ні, я випускниця Держанівської звичайної сільської школи, що в Носівському районі Чернігівської області Людмила Шевела.

- Скажіть, будь ласка, у вашому класі є ще учні, які б виконали подібне завдання?

- Так. Це переможець Всеукраїнських та Всесоюзних математичних олімпіад Леонід Островецький, а також Анатолій Морський, Микола Шостак та Віктор Постой.

- Хто Вас математики навчав?

- Спочатку батьки-вчителі Данило Опанасович та Олександра Антонівна, а потім вчитель математики Андрій Леонтійович Островецький та вчитель фізики, він же директор школи Іван Олександрович Шелест.

- Передайте Вашим Вчителям мій низький уклін. Я вважаю за честь прийняти Вас до нашої Інститутської студентської спільноти.

В цьому епізоді із самого початку студентського життя Л. Д. Шевели, яка блискуче опанувала економічною наукою, займала високі адміністративні посади, сфокусовано результат роботи педагогічної корпорації Держанівської середньої школи, яку багато років очолював талановитий педагог і організатор шкільного життя Наш Вчитель - Іван Олександрович Шелест.

Народившись на початку трагічних для нашого народу тридцятих років минулого століття в с. Кобижча, що біля Бобровиці, Іван всі зусилля спрямував щоб гідно навчатися в школі... Мрію хлопця відтермінувала друга світова війна й ті лихоліття, що прийшли із нею... Вже після Перемоги йому вдалося блискуче закінчити Кобижчанську середню школу, пройти військову службу, що й стало у 1951 році логічною перепусткою на фізико-математичний

факультет Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, який він закінчив на відмінно у 1956 році.

Талановитий студент мав всі шанси залишитися в аспірантурі свого факультету, але перемогло бажання працювати шкільним вчителем. Разом із дружиною Валентиною Петрівною Мурашко - вчителем історії, вони набули першого педагогічного досвіду в Лихачівській середній школі. У цій школі молодий фізик швидко зарекомендував себе талановитим педагогом і в 1957 році був призначений завучем. У 1961 році життєва та професійна стежина привела молоду сім'ю до Держанівки.

Молодий директор всі зусилля спрямував на об'єднання колективу педагогів та учнів в єдину шкільну родину, в якій кожен мав відчувати свою особисту значущість. Поступово сформувався колектив педагогів-одномумців, для яких виховання особистості було не лозунгом, а сутністю життя.

Багаторічним помічником Івана Олександровича стала завуч школи Тетяна Леонтіївна Чев'як, яка мудро організувала весь навчально-виховний процес колективу. Вчителі початкової школи Галина Федорівна Павелко, Олександра Антонівна Шевела, Галина Михайлівна Черв'як залишилися для всіх нас - їхніх учнів - Першими Вчителями на все життя! В школі працювали талановиті вчителі-математики - Любов Дмитрівна та Андрій Леонтіївич Островецькі, наш класний керівник Галина Леонтіївна Кульбака. Вчителі-філологи Інна Михайлівна Трухан та Віра Григорівна Штепура залучали нас до пізнання рідної та світової літератури, опанування літературним словом, до "спроби пера"... Переможець Всеукраїнських конкурсів співаків вчитель музики та співів Михайло Леонтіївич Марущенко разом зі своєю дружиною завучем із виховної роботи Раїсою Олексіївною та педагогом-організатором Любов Хомівною Пономаренко відкривали нам Світ прекрасного... Творчі колективи школи були знані далеко за межами нашого району. Вчитель трудового навчання Віктор Феодосійович Оксенич давав нам знання основ "чоловічої роботи"... Ще й зараз пам'ятаю ті перші вироби із дерева, що з гордістю ніс додому... Вчителі біології Данило Опанасович Шевела та Ірина Василівна Трухан давали нам основи не лише природничих знань, а й пізнання законів природи під час роботи на шкільних навчальних ділянках... Особливу роль у нашому особистісному становленні належить Ганні Єгорівні Ігнатенко. На її уроках географії ми пізнавали світ не лише навколо нас, а й свій внутрішній світ, що має бути в гармонії із навколишнім. Це були дійсно уроки пізнання себе у великому світі Життя!

Офіцер-фронтвик, вчитель хімії Дмитро Сергійович Черв'як, а пізніше його молоді наступники Ольга Костянтинівна Гаєвська й Микола Іванович Приступко відкривали нам пізнання Природи, в якій ми живемо... Вчитель фізкультури Іван Михайлович Якушевич та викладач ПВП Григорій Григорович Павелко заклали в нас основи здорового способу життя, а головне - прагнення бути завжди корисним Вітчизні!

Школа стала першою сходинкою в пізнанні Педагогіки для її випускників, потім і вже наших вчителів: для історика Григорія Макаровича

Божка, для подружжя Шевели - історика Миколи Григоровича та філолога Любові Петрівни...

Звичайно, що це лише ремарки вдячності... Збагнути всю велич роботи наших Вчителів просто неможливо, бо Школа була не просто місцем їхньої роботи, а вона була їхнім Життям!

За формальними ознаками школа була в лідерах серед учнівських колективів району за кількістю переможців в різних предметних олімпіадах. Багато її випускників стали науковцями. Серед них: кандидат фізико-математичних наук Леонід Андрійович Островецький, кандидат ветеринарних наук Віктор Петрович Постой, кандидат педагогічних наук Олександр Феодосійович Трухан... Знані далеко за межами Чернігівщини поети і письменники Микола Георгійович Будлянський та Віктор Миколайович Божок. Гордістю школи є полковники ЗС України Микола Григорович Шевела та Микола Іванович Шостак, відомий правознавець полковник юстиції Володимир Феодосійович Трухан ...

Багато хто із учнів Івана Олександровича і його колег-сучасників вже переступили межу вічності... Але в цьому нарисі-спомині я пишу про них як про живих, бо вони в нашому серці...

Пропрацювавши багато років у нашій школі він разом із Валентиною Петрівною (15.03 1929 - 21.09 2003) всією душою зріднилися із Держанівкою. Виростили двох дітей: Галину - вчителя англійської мови, та Ігоря - лікаря-рентгенолога. Дочекалися внуків...

У 1980 році через стан здоров'я Іван Олександрович передав естафету керівництва школою Галині Леонтіївній Кульбаці (01.04 1938 - 04.06. 2017), яка багато років гідно продовжувала справу свого славного попередника.

P.s. Головною мрією новопризначеного директора школи І. О. Шелеста було будівництво нового її приміщення. Ця мрія була реалізована у 1967 році, коли окрасою Держанівки стала велична двохповерхова споруда закладу освіти... Всі наступні роки Іван Олександрович і його колеги-послідовники робили все щоб школа стала освітньо-культурним центром нашого села...

Так склалося, що я збирав фотоматеріали до цієї статті 30 серпня 2023 року. Це був передостанній день життя нашої школи... Із 1 вересня вона вже закрита... Працюючи в прекрасному шкільному музеї Держанівки, що був створений колективом нашої школи, я щиро дивувався Таланту своїх Земляків. Чого, наприклад, вартує колекція картин гордості нашого села народної художниці Ганни Какало. Принагідно зазначу, що вона мала Благословення створювати Ікони Божі... Вони є духовним надбанням нашої Троїцької церкви... Дорогу матері продовжив її син - Олексій Васильович Какало (народився 27 січня 1942 року у селі Держанівка) — живописець-пейзажист і портретист. Член Національної спілки художників України (1977). Заслужений художник України (2001), багаторічний голова обласної Спілки художників України.

Хочеться вірити, що зміняться часи і в рідних шкільних стінах ми знову почуємо радісні дитячі голоси...

Дякуємо Тобі, Школо, за все те Краще, що є у нас - Твоїх дітей!

Пробач, будь ласка, Рідна, що не зберегли... Давайте, Друзі-Земляки, збережімо те, що можемо - Пам'ять, про наших Вчителів!

Чому я хочу щоб розмістилася ст. про Шелеста Івана Олександровича - нашого директора школи... Як слово вдячності від учнів нашим Вчителям! 01.09 - закрили школу, а 09.09 приїхали "невідомі" і зняли 7 внутрішніх дверей... Школа була після ремонту... Й це під час нашого спільного горя - війни...?! Будували школу як шпиталь на випадок війни... А чи не могла вона стати прихистком для людей, що втратили житло... Оце все зрозуміти важко... навіть страшно... Думаю, що цей матеріал допоможе провести багато сумних паралелей зі станом речей в сільській спеціальній школі різного типу, зокрема, в питаннях організації позашкільного життя . Пробачте за сумбур наболілих думок...

Ткаченко Д. О.

здобувач вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Науковий керівник: Міщенко О. А.
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної педагогіки
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДІТЕЙ ІЗ ТПМ В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ

Сучасні умови життя сприяють значній міграції населення. Переселенці, які живуть в іншомовному середовищі, зазвичай прагнуть підтримувати володіння рідною мовою у родинному оточенні, проте соціальні умови іноземної країни вимагають від них опанування державної мови для успішної інтеграції в суспільство. Показово, що формування словникового запасу є ключовим для соціальної інтеграції та навчання.

Варто зауважити: дослідниками вважалося, що для дітей із ТПМ вивчення іноземної мови може мати негативний вплив на опанування рідною мовою. Різноаспектний аналіз досліджуваної проблеми показав, що досвідчені логопеди та вчителі іноземних мов не радять починати вивчати другу мову, доки є проблеми з рідною. Крім того, логопеди не рекомендують вивчати іноземну мову дітям із проявами заїкання та алалією [7, 703]. Але зараз багато дітей із тяжкими порушеннями мовлення були вимушені виїхати за кордон через повномасштабне вторгнення РФ на територію України. За даними Організації об'єднаних націй, станом на 19 грудня 2023 року, у Європі перебуває 5,92 млн українських громадян, а у всьому світі – 6,33 млн, які покинули нашу державу через війну [4]. З них майже третина – діти (33,4%). Основними країнами ЄС, що приймали наших громадян для тимчасового